

Werkgevers spelen vals

André Leurs (ACV-studiedienst)

De juridisering van onze maatschappelijke verhoudingen lijkt onomkeerbaar. In steeds meer aspecten van het maatschappelijk leven worden enkel nog juridische oplossingen aanvaard. Onder invloed van een neo-liberale en vooral Angelsaksische levensvisie gaat elk individu steeds meer op zijn rechten staan. Sociale samenhang en andere vormen van conflictoplossing krijgen nauwelijks nog aandacht. De rechter dreigt de ultieme regulator van onze maatschappelijke ordening te worden.

Ook de arbeidsverhoudingen ontsnappen niet aan deze tendens tot individualisering en juridisering. De traditionele boodschap van de vakbonden – met name solidariteit, bescherming van maatschappelijk zwakkeren en het creëren van een collectief draagvlak – wordt steeds minder aangehoord. Vakbonden stellen de collectieve belangenbehartiging voorop. Dit vertaalt zich onder meer in het afsluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten.

Precies omdat deze maatschappelijke rol van de vakbonden inherent is aan ons sociaal overlegmodel, hebben alleen de erkende werknemers- en werkgeversorganisaties de exclusieve bevoegdheid om CAO's af te sluiten.

Afgevaardigden van de erkende representatieve organisaties worden geacht bevoegd te

zijn om overeenkomsten namens hun organisatie af te sluiten. Dit vermoeden is onweerlegbaar.

Dit uniek overlegmodel, met representatieve partijen aan beide zijden van de onderhandelingsstafel, wordt door bepaalde politiek-ideologische groepen in vraag gesteld. Ook hiervoor wordt eens te meer het wapen van de juridisering en het inschakelen van de rechter gebruikt. Een tijdje geleden hebben we hiervan een voorbeeld meegemaakt in de horecasector.

In de horecasector die in België 80.000 werknemers tewerkstelt, werd een nieuwe CAO onderhandeld voor de periode 2001–2002. Zij voorzag in een loonsverhoging, extra toeslag voor werk op zon- en feestdagen en de veralgemening van de 38-urenweek. Tien grote horecabedrijven vonden de overeengekomen loonstijging economisch onhaalbaar. Zij hebben zich verenigd in de vzw Bemora (*Belgian Modern Restoration Association*) (sic). Bemora nam publiekelijk afstand van de ontwerp-CAO die door haar eigen federatie aanvaard was. Dit is een aanfluiting van de sociale rechtsordening, zoals hierboven uiteengezet. Als bepaalde leden van een werkgeversorganisatie niet akkoord gaan met het mandaat van haar vertegenwoordigers, is dit een probleem van interne besluitvorming. De

interne procedure van informatie en raadpleging van leden moet voldoende open en democratisch verlopen, zodat de uiteindelijke stemming ook het definitief standpunt oplevert dat naar buiten gebracht wordt. Bij de vakbonden zijn daarvoor duidelijke regels afgesproken, bij het ACV zijn die zelfs statutair verankerd.

Blijkbaar kon de Bemora-groep zich niet neerleggen bij het resultaat van de interne consultatieprocedure. Meer zelfs, Bemora is naar de Brusselse rechtbank van eerste aanleg gestapt om de ondertekening van de CAO te verbieden. Op 21 mei 2001 moest normalerwijze de ondertekening van de nieuwe CAO plaatsvinden. Op 8 mei dagvaardt Bemora drie horecafederaties en alle individuele afgevaardigden daarvan voor de Brusselse rechter in kortgeding teneinde de ondertekening van de CAO te verbieden op straffe van een dwangsom van 50 miljoen fr. ten aanzien van de federaties en 10 miljoen fr. ten aanzien van elke individuele afgevaardigde die namens de horecafederaties zetelt in het paritair comité.

De vakbonden zijn onmiddellijk fel van leer getrokken tegen deze aantasting van het Belgisch overlegmodel. Door het eigengereid optreden van tien dissidente horecabedrijven werden tachtigduizend werknemers in de sector gegijzeld. Stakingsacties en protestmanifestaties werden aangekondigd.

De rechter in kortgeding van de rechtbank van eerste aanleg, onvoldoende vertrouwd met ons sociaal overlegmodel, heeft in eerste instantie gezegd dat de ondertekening van de CAO niet kon plaatsvinden op 21 mei zoals voorzien, maar met één maand moest uitge-

steld worden. Deze beschikking van de rechter betekende op zichzelf reeds een ingreep in het sociaal overleg. Immers, de autonomie van de sociale partners die de CAO-onderhandelingen voeren, werd hier aangetast precies op de vooravond van de ondertekening van een belangrijke CAO. De rechter heeft zich derhalve gemengd in lopende onderhandelingen zonder dat alle partijen gehoord werden. De vakbonden waren tot op dat ogenblik nog niet bij het kortgeding betrokken. Door uitstel voor ondertekening van de CAO toe te staan, heeft de rechter een gevaarlijk precedent geschapen. Precies daarom hebben de vakbonden enige tijd overwogen om verzet aan te tekenen. Dit zou dan een derdenverzet zijn. Een derde partij, de vakbonden, tot nu toe niet betrokken in de zaak, vragen dan aan de rechter om de beslissing te herzien, rekening houdend met hun belangen.

Het toegestane uitstel was wél begrijpelijk omdat de rechter de partijen moest toelaten hun argumenten te ontwikkelen en de verdediging voor te bereiden.

Enkel het ACV heeft zich gemeld als vrijwillig tussenkomende partij in deze materie. Zoals gezegd, betrof het tot dan toe een gerechtelijke procedure waarbij uitsluitend horecawerkgevers en hun afgevaardigden betrokken waren. De andere vakbonden waren er op dat ogenblik nog niet uit of ze verzet moesten aantekenen tegen de eerste beschikking dan wel tussenkomen in de procedure in kortgeding.

Op de zitting van 14 juni 2001, waarop het kortgeding gepleit werd, heeft het ACV de onbevoegdheid van de burgerlijke rechter ingeroepen, maar vooral de onontvankelijkheid van de vordering gepleit. De ondertekening van een ontwerp-CAO op de valreep

aanvechten voor de rechter in kortgeding is immers in strijd met de dwingende wetsbepalingen waarin de representatieve organisaties de exclusieve CAO-bevoegdheid toegewezen krijgen.

Onder druk van de vakbondsacties die ondertussen gevoerd werden bij de Bemora-werkgevers, hebben deze laatsten hun vordering ingetrokken. Op de zitting van 14 juni kon de rechter dan ook slechts kennis nemen van de door de Bemora-groep meegedeelde afstand van geding. Toch heeft de rechter, in het vonnis van 22 juni 2001, enkele belangrijke uitspraken gedaan met betrekking tot ons sociaal overlegmodel en de rol van de vakbonden. De rechter acht de tussenkomst van het ACV in de procedure in kortgeding gerechtvaardigd omdat wij, overeenkomstig de CAO-wet van 5 december 1968, niet alleen belanghebbende, maar bovendien betrokken partij zijn bij de collectieve onderhandelingen in de horecasector. Met hetzelfde argument wordt ook nog eens de (functionele) rechtspersoonlijkheid van de vakbond bekrachtigd.

Het horecadossier toont aan dat we voortdurend alert moeten blijven voor diverse pogingen om ons overlegstelsel te ondergraven. Dat de vakbond in het horecadossier gelijk gehaald heeft, is te danken aan onze juridische tussenkomst, maar vooral aan de vakbondsacties en de mediabelangstelling die ze oproepen. Immers, het feit dat Bemora afstand gedaan heeft van haar eis, werd gedeeltelijk afgeleid uit door de pers weergegeven verklaringen en standpunten als reactie op het vakbondsprotest.